

A portrait of Gustáv Murín, a middle-aged man with glasses and a goatee, wearing a grey shirt. He is positioned in front of a professional microphone in a recording studio, with a perforated acoustic panel visible in the background.

Gustáv Murín

ROZPRÁVANIE O PÍSANÍ

ROZPRÁVANIE O PÍSANÍ

Všetko podstatné z literárnej dielne

GUSTÁV MURÍN

Obálka: Igor Vadovič

Za desaťročia svojej autorskej činnosti som poskytol stovky rozhovorov. Ved' prvý so mnou urobila rozhlasová matadorka Ľuba Hargašová už ako s gymnazistom kvôli mojej úspešnej kariére šéfredaktora časopisu nášho gymnázia *Gaudeamus*. Ten bol tak úspešný, že ma volali „otec stredoškolských časopisov“ a za odmenu som dostal zájazd s ostatnými mládežníkmi do Bulharska. Odvtedy niektoré moje knihy tak zarezovali, že som bol oslovený na celú sériu rozhovorov. Len ku knihám o slovenskej mafii som odpovedal úhrnom na takmer 80-tich stranách a to sú len tie, z ktorých sa mi dochoval elektronický záznam. Samozrejme, že sa niektoré otázky opakovali, ale to som v tomto výbere vylúčil. A niektoré redakcie naopak oslovili mojich spisovateľských priateľov, aby mi kládli práve tie neobvyklé otázky.

Paradoxne, medzi najzaujímavejšie rozhovory, ktoré som kedy absolvoval, patril jeden od spisovateľského kolegu, ktorý sa v otázkach producoval znalosťami svetovej literatúry, takže jeho otázky boli miestami dlhšie, než moje odpovede. Ale na druhej strane ma to vyprovokovalo k novým zamysleniam. A práve preto snád' niekoho zaujme o čom som sa nad tými otázkami zamýšľal a k čomu som dospel. Ved' pri publikovaní 71 knižných titulov doma i v zahraničí už je nad čím sa zamyslieť...

AUTORSKÉ ZAČIATKY

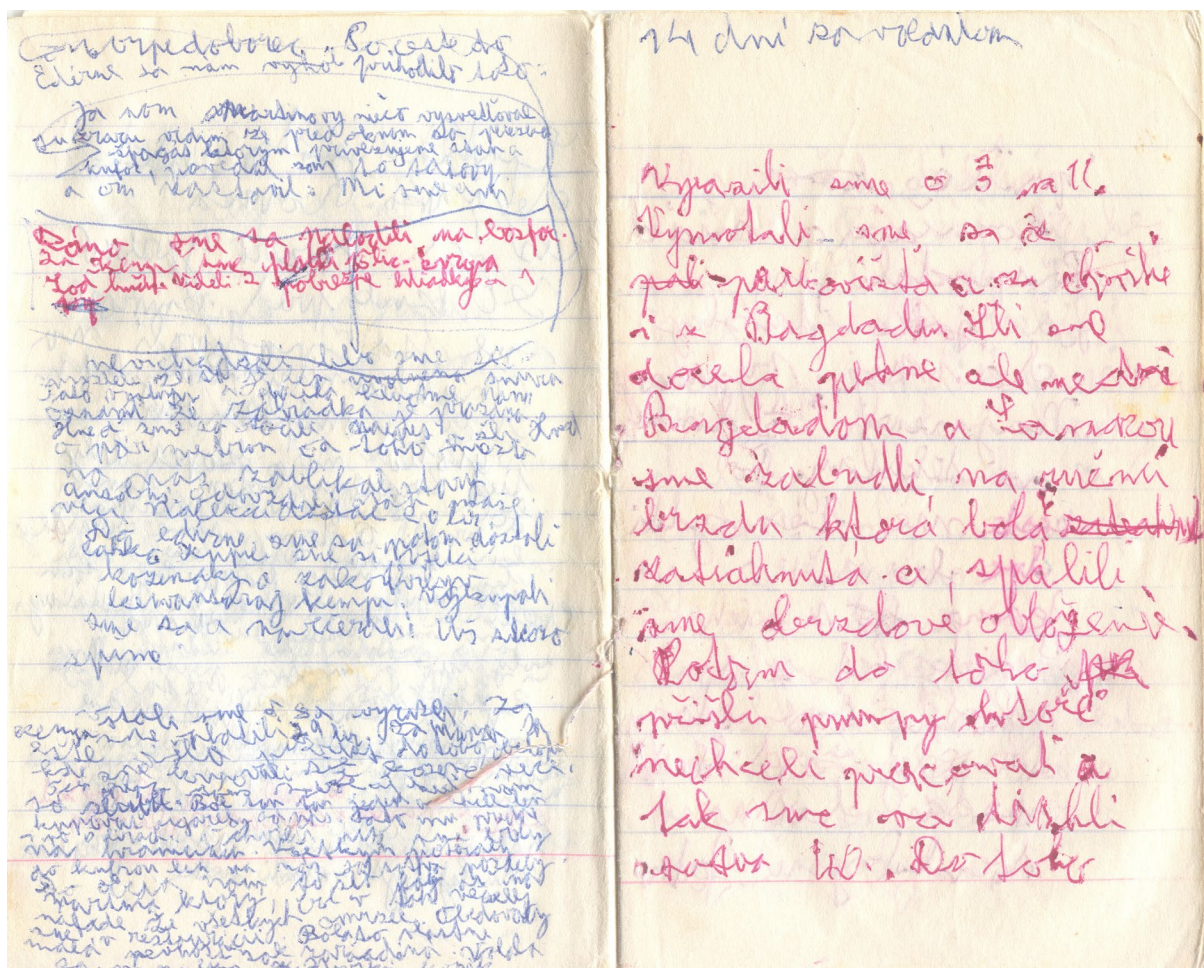
Ako si spomínate na svoje literárne začiatky? Prečo Vám z umení učarovala práve literatúra?

Moje písanie i určité svetobežníctvo ovplyvnil výnimočný fakt, že náš otec pôsobil v rokoch 1967 – 1970 ako pedagóg a vedec na Bagdadskej univerzite v Iraku. A práve v Bagdade som dostal prvý impulz na písanie, keď si naša mama všimla, že mám dobré slohové práce. Na jej popud som sa rozhodol opísať v reportáži 3 696 kilometrov dlhú rodinnú cestu autom na letné prázdniny z Bagdadu do Bratislavy. V tej dobe to bola exotická a aj dobrodružná jazda našou Škoda Octavia Combi.

Naša rodina (prvých štyria vľavo) so spriatelenou rodinou Šedových pred odjazdom dvomi autami do Bagdadu.

Tie poznámky z cesty mám kdesi uschované dodnes, ale po príchode do Bratislavy som z nich nedokázal nič poriadne stvoriť. Ved', čo už sa dá urobiť s poznámkami typu „Vľavo pumpa, vpravo hrad“?

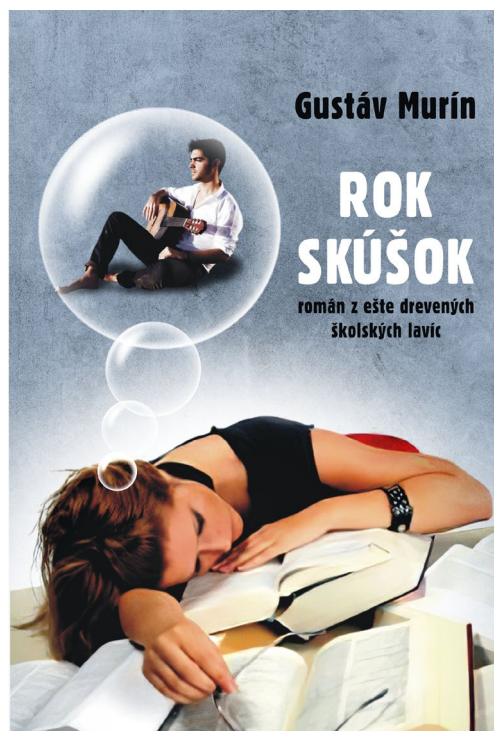
Myslel som si, že keď ich budem stále prepisovať na kufríkovom písacom stroji zn. Consul (ktorý som zabavil otcovi a nikdy už nevrátil), tak mi niečo napadne. Práve otec sa na to už nemohol pozeráť a tak mi navrhol, aby som opísal aspoň jeden z mnohých víkendových výletov po pamiatkach Mezopotámie s tým, že sa postará, aby to vyšlo v časopise Kamarát. Nejaký jeho študent tam bol ich dopisovateľom. A hneď mi aj

vybral ako tému jeden náš výlet k zhodou okolností málo známej babylonskej pamiatke. Asi mal z nej dobré fotky. Tak som to napísal a hrdo mu odovzdal. Vrátil mi ten text preškrtný morom červených poznámok. Bola to skúška výdrže. Nevzdal som to, ani na reportáž nezanevrel a prepísal som ju. Prečítal si to a už tam bolo menej červených poznámok, ale stále boli. Zase som si nad to sadol a zasa to prepísal – nebudem vás napínať, otec mi ten text dal prepísať dvanásťkrát! Paradoxne, odvtedy považujem škrtnie a krátenie i cizelovanie textu za samozrejmu tvorivú časť spisovateľského remesla.

Nakoniec tú poslednú verziu otec schválil a odniesol. Ubiehali dni a ja som na ten svoj výtvor pomaly aj zabudol. Tak ma zaskočilo, že jedného dňa uprostred vyučovania zaznelo z ampliónu: „Žiak Murín nech sa dostaví do riaditeľne“. To neveštilo nič dobré, ale ja som si za nič na svete nevedel spomenúť, čo som také závažné vykonal, že to musí riešiť až pani riaditeľka. Tak som tam šiel ako na popravu. Lenže opak sa stal, pani riaditeľka mi slávnostne odovzdala výtlačok časopisu s mojím článkom a môj prvý honorár – „Knihu povestí“ od Jozefa Horáka. Bol som uveličený a keď sa to dozvedela naša triedna, tak som ten článok povinne predčítal v našej triede a potom aj v susedných. Už si nepamätám, ako to zapôsobilo na ostatných, ale na mňa ohromne. A vtedy som pochopil, že nemám momentálne témy ani schopnosti niečo rozumne stvoriť, ale chcem byť spisovateľom. Učiteľku výtvarnej výchovy na základnej škole som dokonca presviedčal, aby mi robila (až tá chvíľa príde) obálky mojich budúcich kníh! Hneď som si totiž dal aj pauzu, lebo som písanie bral vážne a nechcel som sa vyčerpať na predpubertálnych písáčkách o ničom. Ale využil som čas dospievania a vrhol som sa na viaceré v mojom podaní neúspešné športy (basketbal,

volejbal, karate?, ale aj šach), lebo spisovateľ predsa potrebuje kondičku! Dodnes ma udivuje tá cieľavedomosť malého chalana.

Môj otec mal spisovateľské nápady, ale nikdy ich nerealizoval. Tým publikovaním môjho prvého článku svoju dejinnú úlohu splnil a viac sa o moje „básnické črevo“ nestaral. Zanechal mi len pochmúrne proroctvo, že prvá kniha nikdy nevyjde. Je to zvláštne, vydal som už 71 kníh doma aj vo svete, ale rukopis tej prvej v printe nikdy nevyšiel a zdá sa, že tie veselé i poučné gymnaziálne príbehy zaujímajú naozaj len mňa. Pracoval som na nej niekoľko rokov počas univerzitných štúdií. Po rokoch som sa k nej vrátil a „zvečnil“ ju aspoň ako e-knihu, ale naozaj neviem, či to ešte niekoho, okrem mojich bývalých spolužiakov, bude zaujímať.

K písaniu som sa vrátil zase na gymnáziu, kde som sa stal aj šéfredaktorom stredoškolského časopisu *Gaudeamus*. A prvé prózy mi

začali vychádzať až v novovzniknutej prílohe týždenníka *Nové slovo*, ktorá sa volala *Nové slovo mladých*.

Ako si spomínate na spoločenskú situáciu, ktorá predchádzala vydávaniu *Nového slova mladých* a ako na obdobie, kedy vychádzalo?

V prvom rade treba povedať, že vrcholila normalizácia a komunisti sa báli nových autorov, od ktorých nevedeli, čo čakať. Preto (po skúsenosti s literárnym časopisom *Mladá tvorba*, ktorý po roku 1968 zakázali) dlho váhali s povolením vydávania časopisu pre mladú literatúru.

Pozoruhodne to zlomil ortodoxný komunistický básnik Vojtech Mihálik, ktorého na to asi naviedla veľmi nekomunistická túžba po mladých poetkách. Tie ho totiž navštevovali v jeho riaditeľskej kancelárii vydavateľstva Slovenský spisovateľ a on ich tam skúšal nielen z trocheja, či jambu. Ale vďaka tomu vznikla aspoň príloha *Nového slova*, kde som v samotnom týždenníku neskôr zažil svoje hviezdne novinárske začiatky. Prílohu rozšírili neskôr o prozaickú časť redigovanú skvelou Oľgou Feldekovou a to bola šanca nás, nádejných mladých autorov.

Prispieval ste do *Nového slova mladých*? Ak áno, ako?

Ja som začal s písaním už na základnej škole, potom som si počkal na gymnaziálne roky a stal som sa šéfredaktorom gymnaziálneho časopisu *Gaudamus*, ktorý mal dobrú povesť po celom Slovensku. Súbežne som začal písať prózu a posielal prvé pokusy na všemožné strany (hlavne súťaže, ktoré som povzbudivo vyhrával) vrátane novovzniknutého NSM. O tom, že v NSM bola publikovaná moja prvá poviedka som sa to dozvedel na nočnej brigáde na električkových koľajach. Nejaký neznámy chalan počul, keď sme nahlasovali svoje mená majstrovi a oznámil mi tú

šťastnú novinu – čiže naša generácia *NSM* čítala a nielen naša generácia. To už dnes nefunguje.

Čo si myslíte o *Novom slove mladých* s odstupom času?

NSM bol vďaka Oľge Feldekovej skvelý štart, ale bola tam tiež taká tlačnica, že jeden autor tam mohol mať tak jednu poviedku za rok. Preto som tiež začal písať aj články v „dospeláckom“ *Novom slove* a našťastie s úspechom. Z *NSM* som potom ako autor preskočil aj do *Romboidu* a *Slovenských pohľadov*. Prozaická príloha, či jej vedenie Oľgou Feldekovou, potom akosi čudne skončila a my (jej siroty) sme sa rozhodli postaviť na vlastné nohy. V roku 1986 som s okruhom bývalých autorov *NSM* a predošlého Klubu mladých autorov založil Kruh mladých autorov, ktorý sa zásadne líšil tým, že v našom programe bolo pravidelné štvrtročné vydávanie vlastných zborníkov. Bola to taká revolučná myšlienka, že sa nám po veľkých peripetiách (a najmä vďaka vtedajšiemu šéfredaktorovi *Nového slova* Leopoldovi Podstupkovi, ktorý po úraze prešiel na Tlačový odbor Úradu vlády SSR) podarilo stretnúť s vtedajším ministrom kultúry Miroslavom Válkom a získať finančné prostriedky.

Z nich vyšiel jediný spoločný, generačný zborník „Kruh“ v roku 1987. Ale to už bolo na aparátčikov Zväzu slovenských spisovateľov na čele práve s Mihálikom aj Solovičom priveľa a urobili „normalizáciu“ aj medzi nami. Vtedy mala navždy skončiť moja literárna kariéra. Ale dopadlo to, našťastie, inak, než plánovali, hoci som si zažil aj následné obdobie ako zakázaný autor. Z toho ma oslobodilo až víťazstvo v anonymnej federálnej súťaži na novelu v akcii „Pozdrav mládí“, ktorá potom v rámci reglementu súťaže vyšla aj knižne vo vydavateľstve Mladá Fronta v roku 1989.

Mimochodom, ide o zrejme už večný unikát v českej a slovenskej literatúre, lebo som tak debutoval rovno v preklade, v češtine. Inak to nešlo, na Slovensku bol ten text z politických dôvodov nežiadúci. A vzácní ľudia ako Ondřej Neff a Jana Hamanová sa to rozhodli našťastie ignorovať.

Čo pre Vás znamenala táto spolupráca? Pozitíva..., negatíva...

V NSM sa sformovala naša literárna generácia. A ako nám pri tom historickom stretnutí povedal Miroslav Válek: „Musíte sa zísť, aby ste sa mohli rozísť“. A to sa aj stalo. Keď sa tak dnes pozerám na spoločnú fotografiu z toho pamätného „zídienia“, tak som sa rozišiel už takmer so všetkými. Už sme každý inde.

Ako vplývalo toto obdobie na Vašu tvorbu? S kým ste sa stretával so strednej a staršej generácie? Kto bol pre Vás vzorom?

Nepamätám si, že by som kedy mal za vzor niektorého nášho autora. Odmietol som aj zoznámenie s Mitanom, ktorého „Patagóniu“ dodnes uznávam, keď nás chcel Andrej Ferko zoznámiť. Nechcel som ho zbytočne otravovať, kým mu nie som aspoň kolegom, ktorého by zaregistroval, čo sa neskôr stalo. Dokonca sme sa spolu po rokoch stretli na tvorivom pobyte v kaštieli v Budmericiach a hrali spolu po večeroch stolný tenis! Mne sa páčil štýl Ladislava Mňačka, ale ten bol vtedy zakázaný. Na druhej strane existovala úžasná súdržnosť a solidarita celej

literárnej obce, čo sa prejavovalo najmä na súťaži Jašíkova Turzovka, kde každoročne prichádzali takí bardi slovenskej literatúry ako Ballek, či Mináč a celá stredná generácia (Puškáš, Jurík a ďalší). Tí nás prijali k stolu s takou samozrejmou, ktorá sa dnes už nevidí. Vtedy fungovala aj „Literárna jazdná kavaléria“, ktorá mala svoje vlastné pravidlá najmä, čo sa týka účelovej spotreby šampanského. A zažil som vtedy aj príjemné prekvapenie, keď som raz vstúpil do redakcie *Nového slova* a v jednej miestnosti písal čosi na stroji mne neznámy starší pán. Ten sa otočil, pozrel na mňa a povedal: „Ja ťa poznám, som Štefan Moravčík a mohli by sme sa priateliť“. A to priateľstvo trvá dodnes.

Ste spokojný s vtedajšou dobou v rámci periodík pre začínajúcich mladých literátov?

Ako, myslím, jasne vyplynulo z predošlého, priestor pre mladých autorov bol katastrofálne malý, ale mali sme o čo bojovať. A pritom sa formovala naša literárna generácia.

Ako to vidíte v dnešnej dobe? Je tu dostatočný priestor pre mladých autorov?

Situácia sa radikálne zmenila, čo opisujem vo svojej knihe literárnych esejí „Všetko je inak“ (Vyd. MS, 2007), takže len stručná citácia: „Chceli sme slobodu, máme ju. V jednom estónskom literárnom časopise to nazvali výstižne – z komunistického háremu do kapitalistického bordelu. Tu už ide každý na vlastný "štrich". Horšie ale je, že v takomto mediálnom prostredí si pôvodná literatúra ťažko hľadá milenca. A onánia po čase omrzí...“

Žijeme v dobe, ktorá našťastie ešte stále funguje podľa darwinistických zákonov a tie kopíruje aj ekonomika voľného trhu. Neúspešné druhy nezanikajú, len sa dostávajú na okraj hlavného prúdu a v tomto prípade do zdanlivo neviditeľného podzemia. Áno, v situácii kedy hlavné médiá literatúru nepotrebujú, objavilo sa našťastie nové a dynamicky narastajúce. A to, paradoxne, možno raz prevalcuje aj tie hlavné. Je to internet. Tam našla časopisecká (a koniec koncov aj tá knižná) literatúra svoju zlatú baňu. Akurát, že (momentálne) bez zlata.

Ako vidíte budúcnosť slovenskej literatúry v ére internetu?

Je to darwinizmus. Kto sa prispôsobí, prežije. Ja som nedávno spočítal počet čítaní všetkých mojich internetových vydaní kníh, blogov a iných článkov. Za tri roky je toho viac ako štyri a pol milióna vstupov. To predsa printová verzia literatúra nemá šancu ponúknuť!

Predstavujete prototyp nezvyčajne plodného autora. Čo sa týka popularizácie vedy i beletrie. Mnoho ľudí popri svojej pôvodnej profesii začalo písať. Viliam Klimáček, vyštudovaný lekár, prepadol úspešne písaniu nadobro. Aj Julio Satinský hovoril, že ho do písania čosi pudí... Čo pudí vás?

Jeden z prvých spúšťacích mechanizmov, som zažil ešte ako študent. Cestoval som v električke po nábřeží Dunaja a pozeral sa z okna. Stála tam pani so psom a pozerala sa ponad betónový múrik na rieku. Zvedavý psík zrejme tiež chcel vidieť, čo jeho panička pozoruje, neúnavne vyskakoval a vyskakoval, no ponad múrik nedočiahol. Bola to svojim spôsobom dojemná scéna. Keď som to videl, začali mi v hlave nabiehať vety samé od seba. Je to ako tehotenstvo a najlepší spôsob, ako

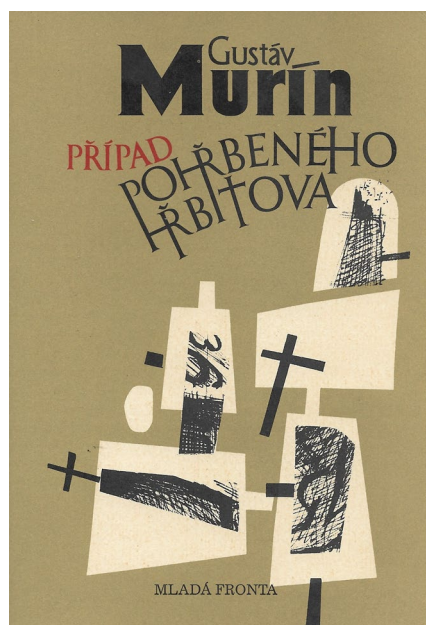
sa toho zbaviť, je napísať to. Nebrániť sa tomu. Nie každé písanie si vyžaduje to spojenie tam hore, ale pri poviedke sa to musí spustiť ako vodopád. Ako myšlienkový bungee jumping, keď človek skočí a spojenie s lanom zhora trvá. Nastáva nezdielateľný pocit. Azda kvôli nemu spisovatelia píšu. Písanie považujem za najväčší intelektuálny adrenalínový šport, aký kedy ľudstvo vymyslelo. Bohumil Hrabal písanie nazval aj ako balansovanie na vysokom lane, kde platí aj rešpekt pred prázdnu bielu stránku, keď sedíte bezmocne bez nápadu. Preto si už roky píšem, aj o druhej ráno, všetko, čo mi užitočné napadne a tak mám nápadov na desať ďalších rokov. Len v tejto chvíli mám napríklad na stole tri dokončené, alebo takmer dokončené rukopisy a pracujem na ďalších.

DEBUT V ČEŠTINE

Případ pohřbeného hřbitova, ktorým ste debutoval v roku 1989, na prekvapenie vyšiel v češtine...

Pretože nemohol vyjsť na Slovensku. Moja prvá kniha bola totiž novela, ktorá zachytávala príbeh súboja medzi ochranármi, ktorí sa neskôr postavili do čela Novembrovej revolúcie, a komunistickými papalášmi o zachovanie historického Ondrejského cintorína v Bratislave. Z prípadu Ondrejského cintorína sa stala kauza a keď som rukopis odniesol do dvoch vydavateľstiev, v oboch ho odmietli. Tým som na Slovensku skončil, lebo vydavateľstvá v takejto cenzúre vzorne spolupracovali. Ak odmietlo jedno, zamietli ho všetky. Po známosti som však nechal rukopis zviazať a dal kamarátom ochranárom, nech čítajú

aspoň oni. Ani som si neuvedomil, že tak vlastne vznikol samizdat a ten začal kolovať. Vraj sa tak dostal cez Maňa Hubu a jeho kolegov aj k vtedajšiemu prezidentovi Husákovi, ale bez odozvy. V roku 1987 sa však ukázala šanca prihlásiť rukopis do anonymnej literárnej súťaže, ktorá bola federálna, a vyhral som! Súčasťou ceny bola aj povinnosť rukopis vydať. V vydavateľstve *Smena* ktorému tá povinnosť prislúchala, mi však „kamarátsky“ povedali: „Gusto, zober si to domov a netráp nás! Nerob problémy!“ Bolo po radosti, šťastie sa ukázalo len ako chvíľkové. Ale rukopis v podobe súťažných kópií sa v Prahe dostal do rúk dobrých ľudí, ako bol napríklad Ondřej Neff z *Mladej fronty*, a tak to predsa vyšlo v špeciálnej edícii *Ladění*, určenej ako nízkonákladovú pre debutantov. Takže nemala nielen tvrdú väzbu, ale nebola ani viazaná, boli to len vkladané listy! A tak vznikol unikát – debut slovenského autora v češtine! Odvtedy až dodnes som asi jediný slovenský literát, ktorý debutoval v češtine...

Tešilo Vás vydanie prvej knihy rovnako, ako vydanie všetkých ostatných, alebo sa so zvyšujúcim počtom kníh radosť otupuje a znižuje?

To porovnávanie je pozoruhodne ľahké, pretože pri mojej prvej knižke to nebol pocit eufórie, ale neistoty. Tá knižočka totiž vyšla po česky vo vydavateľstve Mladá fronta a pri všetkých sympatiách ľudí okolo nej, mi jej vydanie akosi zabudli oznámiť. Skrátka, tušil som, že by mohla byť už na svete, ale nebol som si istý. A s takým pocitom sa ťažko vypína hrud'. A vôbec, prvé moje knihy neboli ani nijako zvlášť „krstené“, ani oslavované. Jednak boli chaotické porevolučné časy, takže moju knihu esejí „Náhradný koniec sveta“ poslali z agentúry LITA, kde vyšla, „distribúovať“ šoféra a ten ju rozvozil, len kam si spomenul. Ale priznávam, že túto nevyhnutnú súčasť public relations som aj dosť podceňoval. A keď už som sa k prezentácii nových kníh odhodlal, tak som zase veľmi nedbal o populárnych „krstičov“. Takže až pri tých najnovších knižkách už zažívam celý ten okamih slávy naplno.

Postupne som sa prepracoval k spektakulárnym „vydajom“ mojich kníh, ktoré prirovnávam k dcéram. Odmenou je to aké úžasné „uviedenie do života“ mi raz pripravili Dado Nagy, Peter Niňaj s Robom Puškárom, Janko Króner (ktorý neplánovane spieval!) a Kamil Peteraj (ktorý spontánne hral jednou rukou na harmonike a vzápätí improvizoval na husliach). To bol zážitok!

Druhá Vaša kniha je zbierka poviedok „Návraty zo svetla“ patrí medzi sci-fi literatúru. Aký máte vzťah k tomuto žánru?

Téma si vždy vyžiada vhodnú formu. Napísal som dosť sci-fi poviedok, v 80. rokoch to bol únikový žánr, akási tretia cesta. Existovala oficiálna literatúra, samizdaty a sci-fi. Takto sa dalo písať o mnohých nadčasových témach. Aj som sa zúčastnil zopár sci-fi zrazov zvaných con-y a zistil, že to bola istý spôsobom uzavretá sekta nadšencov. Len čo padli komunistické bariéry, tú sektu aj žánr som opustil.

Kedysi bola sci-fi literatúra jedným z mála kontaktov s okolitým svetom. Je však niekoľko mien, ktoré svojim dielom vysoko prerástli pôvodný žánr. Asimov, bratia Strugackí, ale i Vonnegut jr. - kto Vás osobne najviac oslovil?

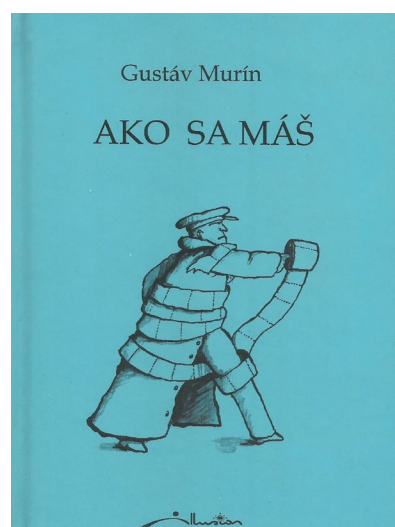
Práve som si o sebe v rámci jednej diskusie prečítal jednu z perál anonyma, akých sú na internetových fórach tisíce. Podľa neho som vraj „hyperaktívny grafoman“. To iste nepočul o Asimovovi. Ten má na konte tuším 500 kníh. Existuje aj kuriózna fotografia, na ktorej ktosi zostavil z jeho diel kreslo, na ktorom Asimov pohodlne sedí. A to málokto tuší, že bol aj autorom pozoruhodných a veľmi obsažných encyklopédií. Mňa ale viac zaujal Vonnegut jr., pretože bol predsa len

bližšie klasickej literatúre. No ale najviac Stanislav Lem. Práve tým, že sci-fi opustil preto, aby sa venoval esejam, ktorých závery sú často ešte fantastickéjšie, než by si autori sci-fi mohli vymyslieť. Tou cestou som sa nakoniec dal aj ja. Eseje patria k mojim najzávažnejším a aj najúspešnejším textom.

Patríte k najčítanejším a najznámejším slovenským autorom. Ako sa dá získať takýto úspech?

„Lahko“ – začnite sa v desiatich rokoch pripravovať na spisovateľskú dráhu, intenzívne písať od strednej školy, desať rokov potom čakať na svoj debut a tá dvadsiata kniha (vrátane siedmich zahraničných vydaní (česky, francúzsky a v jazyku hindí), snád' naozaj zaberie. Pre tých, kto neveria, zopakujem – mojím prvým naozaj veľkým úspechom bola v poradí devätnásta kniha s názvom „NÁVOD NA MANŽELSTVO“, ale až dvadsiata kniha bola skutočným prielomom na knižnom trhu...

TRÁPENIA PRVÉHO ROMÁNU

Plán na svoj prvý román som vyrozprával v Klube spisovateľov náhodnému známemu. A ten bez toho, aby ten román čítal, hneď vyhlásil, že to bude kultová kniha našej generácie. No a že má vydavateľstvo, kde to hneď aj vydá. Obáku a ilustrácie urobí ďalší náš spoločný kamarát. Vtedy sme stále ešte trpeli na uprednostňovanie kamarátskych vzťahov pred profesionálnymi. Ale už názov jeho vydavateľstva Illusion ma mal varovať, lebo toto nebol ani tak vydavateľ, ako skôr iluzionista. Ale dobre sa tie jeho velikášske reči počúvali a tak som tomuto vydavateľstvu jediného muža uveril. Jeho iste zaujalo aj to, že som vtedy po prvýkrát získal významný sponzoring od spriateleneho čerstvého podnikateľa, takže bolo dosť financií nielen na tlač, ale aj na slávnostný krst knihy a hlavne na propagáciu. Tak sa v električkách a trolejbusoch objavili plagátky avizujúce môj nový titul a krst knihy sme práve v rámci propagácie urobili vo vtedy ešte existujúcej predajni vydavateľstva Slovenský spisovateľ na rohu Laurinskej ulice, len kúsok od Klubu spisovateľov. Keďže úvodná scéna románu je z happeningu „Vítanie jari“, čo sme urobili (na podnet Jana Budaja) ešte za komunistickej vlády na Hlavnom námestí, tak sme sa inšpirovali „Obchodom budúcnosti“, ktorý pri tom vymyslel pred rokmi práve ten vydavateľ.

V kníhkupectve sme inštalovali takýto obchodík, ktorého vízia budúcnosti bola v tom, že sa platilo slovom „ďakujem“. Pomohol tomu aj ilustrátor knihy Janko Valter a prezentácia mala úspech, lebo sme prvých 20 výtlačkov naozaj rozdali. To rozdávanie neskôr prevzali aj iní. Úspech sa však nedostavil z prostého dôvodu, že tento samojediný vydavateľ a sám sebe aj zamestnanec sa s distribúciou knihy vôbec neobťažoval a rozniesol ju len do kníhkupectiev, kam došiel zo svojho bytu na Hviezdoslavovom námestí pešo. Akýmsi zázrakom sa jeden výtlačok dostal do Ružomberka, kde som si tým získal nadšeného čitateľa, ktorý vedel z knihy citovať celé pasáže. No a ešte väčším zázrakom bolo, že sa iný výtlačok dostal až za oceán a istá Ginny Parobek, americká Slovenka, prejavila záujem urobiť o knihe rozhovor pre amerických krajanov...

Je román „Ako sa máš“ autobiografický?